

Кононець Віта Петрівна
старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу та
адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЗГІДНО З АНТИКОРУПЦІЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

В умовах триваючих євроінтеграційних процесів в Україні відбуваються суттєві зміни у функціонуванні органів державної влади та місцевого самоврядування. Так, протягом останніх років можна спостерігати істотні трансформаційні процеси, що стосуються оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, оновлення нормативно-правової основи їх діяльності, реорганізації відповідно до високих європейських стандартів.

Чинний антикорупційний законодавчий масив було сформовано протягом кількох останніх років. Такі дії спрямовані на поліпшення функціонування механізмів запобігання і протидії корупції та приведення законодавства України у відповідність до сучасних європейських норм.

Особливо слід зупинитися на законах України «Про запобігання корупції», «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки», «Про Національне антикорупційне бюро України».

Безперечно, необхідно зазначити, що ефективність протидії адміністративним корупційним правопорушенням значною мірою залежить від правильної їх кваліфікації, яка є важливим етапом застосування відповідних норм антикорупційного законодавства. Практичне значення кваліфікації полягає у забезпеченні принципів законності, об'єктивної істини, відповідності стягнення вчиненому правопорушенню.

Наше дослідження присвячене проблемам правового регулювання відносин у сфері притягнення осіб до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних корупційних правопорушень, а саме правильній кваліфікації таких правопорушень. Юридичні склади адміністративних корупційних правопорушень поповнили Особливу частину Кодексу про адміністративні правопорушення (КУпАП) на підставі За-

кону від 7 квітня 2011 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення», яким КУпАП доповнено Главою 13-А «Адміністративні корупційні правопорушення», в частині приведення національного законодавства України у відповідність до стандартів Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією.

Зокрема, акцентуємо на наявності двох паралельних систем відповідальності за корупційні правопорушення, тобто систем кримінальної й адміністративної відповідальності, які надають можливість маніпуляцій, наприклад уникнення особами притягнення до відповідальності. Крім того, безапеляційність позиції полягала в тому, що корупція переважно має розглядатися як кримінальне правопорушення, тому надані органами влади пояснення, що активне хабарництво вважається кримінальним злочином, лише якщо економічна вартість неправомірної вигоди перевищує певну суму, не були переконливими. Наступне зауваження щодо складів адміністративних корупційних правопорушень викликано тим, що не всі вони містили ознаки корупційних правопорушень, передбачені у Законі України «Про засади запобігання і протидії корупції» [5]. Так, положеннями ст. 1 цього Закону було визначено, що адміністративним корупційним правопорушенням слід розуміти умисне діяння, що містить ознаки корупції, вчинене спеціальним суб'єктом – особою, зазначеною у ч. 1 ст. 4 цього Закону, за яке законом встановлено адміністративну відповідальність. Отже, будь-яке правопорушення, закріплене в Главі 13-А КУпАП, повинно відповідати ознакам корупційного правопорушення, зокрема має бути умисним діянням та містити ознаки корупції, зазначені в абзаці 5 ч. 1 ст. 1 цього Закону. Водночас науковці стверджують, що об'єктивна сторона ст. 172-6 КУпАП «Порушення вимог фінансового контролю» не може мати ознак корупції. Аналогічним чином ознаки корупції неможливо встановити у таких правопорушеннях, як неповідомлення особою безпосереднього керівника у випадках, передбачених законом, про наявність конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП); незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у власних інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8 КУпАП); невжиття передбачених законом заходів посадовою чи службовою особою органу державної влади, посадовою особою місцевого самоврядування, юридичної особи, їх структурних підрозділів у разі виявлення корупційного правопорушення (ст. 172-9 КУпАП) [3].

Зазначені проблеми правової регламентації питань притягнення осіб до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень та

практики застосування відповідних правових норм обумовили нагальну потребу у внесенні законодавчих змін з метою впорядкування вказаних відносин. Основні завдання, на вирішення яких мають спрямовуватись ці зміни, полягають в наближенні правового регулювання відносин у сфері притягнення осіб до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень до вимог зазначеної вище позиції стосовно того, що корупція має розглядатися як кримінальне правопорушення, а також на спрощення процесу кваліфікації цих діянь як адміністративних правопорушень з тим, щоб для встановлення суб'єктивної сторони складу правопорушення не потрібно було обов'язково доводити умисел на його вчинення, оскільки відповідно до ч. 1 ст. 9 КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність.

14 жовтня 2014 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про запобігання корупції» [4; 5]. Під корупційним правопорушенням за Законом слід розуміти діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, за яке законом передбачено кримінальну, дисциплінарну та цивільно-правову відповідальність.

Отже, за новим законодавством України за вчинення корупційних правопорушень особа не може бути притягнута до адміністративної відповідальності, оскільки до такого виду юридичної відповідальності вона може бути притягнута в контексті положень Закону лише за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією. У розвиток цих положень Законом внесено низку змін до КУпАП. Згідно з ними Глава 13 КУпАП після введення в дію положень Закону міститиме вже не склади адміністративних корупційних правопорушень, а склади адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Зокрема, йдеться про адміністративну відповідальність за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП); порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172-5 КУпАП); порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП); порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП); незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8 КУпАП); невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9 КУпАП) [1; 3].

Такі зміни у законодавстві мають принципове значення при кваліфікації цих діянь відповідно до зазначеного вище визначення в Законі поняття «правопорушення, пов'язане з корупцією». Якщо при кваліфі-

кації діянь як адміністративних корупційних правопорушень законодавець визначав обов'язковими кваліфікуючими ознаками наявність ознак корупції, а обов'язковим елементом суб'єктивної сторони складу – умисел на вчинення діяння, то при кваліфікації діянь як адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, встановлення та доведення таких кваліфікуючих ознак складу не вимагається. Така правова регламентація складів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, спрямована на приведення законодавства України у відповідність до вимог європейських стандартів у сфері запобігання та боротьби з корупцією, а також на спрощення процесу кваліфікації цих діянь.

Таким чином, серед прикладів притягнення посадовців до адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення – накладений штраф на керівника одного з Департаментів Міністерства інфраструктури України, який поряд з виконанням функцій за основним місцем роботи займався забороненою оплачуваною діяльністю, чим порушив норми КУпАП, а саме ст. 172-4 «Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності» [10; 11].

В Одеській області судом накладено штраф у розмірі 1700 грн на голову однієї з районних державних адміністрацій за вчинення адміністративного корупційного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172⁷ «Порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів» Кодексу України про адміністративні правопорушення, який не вжив заходів щодо недопущення конфлікту інтересів у зв'язку з винесенням розпоряджень про надання дозволів на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок із земель державної власності на користь свого двоюрідного брата, не повідомивши про це свого керівника [10; 11].

Таким чином, необхідно зазначити, що подолання корупції в Україні є серйозною проблемою, загострення якої визначає міжнародне становище нашої держави та політичний імідж у світі. Важливу роль у протидії корупційним проявам відведено адміністративному законодавству. Про це свідчить спрямованість Закону України «Про запобігання корупції» на широке застосування адміністративної відповідальності за корупційні діяння.

Нашою метою було висвітлення загальної характеристики адміністративних корупційних правопорушень, їх кваліфікації, новел у законодавстві України про адміністративну відповідальність за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, зокрема в частині правової регламентації складів таких правопорушень; здійснено правовий аналіз цих новел щодо їх спрямованості на приведення законодавства України у

відповідність до європейських стандартів, а також усунення існуючих проблем у практиці застосування законодавства у сфері досліджуваних питань; окреслено проблемні аспекти правової регламентації повноважень прокурора в провадженні у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

1. Конституція України зі змінами від 01 січня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Международный Пакт о гражданских и политических правах от 16 декабря 1966 г. // Законы Украины, международные договоры Украины. – Том 14. – К., 1998. – С. 713-728.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X (станом на 17.08.2014) // Відомості Верховної Ради УССР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.
5. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.
6. Про державну службу : Закон України від 16 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
7. Про судоустрій і статус суддів України : Закон України від 07.07.2010 // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41-42, № 43, № 44-45. – Ст. 529.
8. Про прокуратуру : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon1.rada.gov.ua.

Кравченко Ірина Сергіївна

доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СЛУЖБОВОГО СУМІСНИЦТВА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ

Сьогодні Україна перебуває на етапі перетворень, які стосуються діяльності усіх державних органів, установ, організацій та підходів до їх розуміння. Два пріоритетних та найбільш обговорюваних у суспільстві вектори здійснення державної політики – це реформа МВС України та запобігання корупції. Відповідно, у 2014 році були прийняті та введені у дію Закон України «Про запобігання корупції» [5] та реформа МВС України, а у 2015 році – Закон України «Про Національну поліцію» [1].